

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-398/19-1

Sprawa C-398/19

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

23 maja 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Kammergericht Berlin

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

14 maja 2019 r.

Sprawa w przedmiocie ekstradycji:

BY

KAMMERGERICHT

Postanowienie

[...]

W sprawie w przedmiocie ekstradycji

obywatela Ukrainy i Rumunii

BY,

urodzonego dnia 6 października 1973 r. w Zastawnej na Ukrainie,
zamieszkałego w [...] Berlinie, [...]

alias

BY,

czwarta izba karna Kammergericht Berlin (wyższego sądu krajowego w Berlinie, Niemcy) w dniu 14 maja 2019 r. postanowiła, co następuje:

Zgodnie z art. 267 TFUE do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej kieruje się następujące pytania prejudycjalne:

1. Czy zasady dotyczące stosowania **[Or. 2]** art. 18 i 21 TFUE, określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15), obowiązują w przypadku wniosku o ekstradycję obywatela Unii złożonego przez państwo trzecie również wtedy, gdy ścigany przeniósł ośrodek interesów życiowych do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, w momencie, kiedy nie był jeszcze obywatelem Unii?
2. Czy na podstawie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15) państwo członkowskie pochodzenia, poinformowane o wniosku o ekstradycję, jest zobowiązane zwrócić się do wnioskującego państwa trzeciego o przekazanie akt w celu zbadania możliwości przejęcia prowadzenia postępowania karnego?
3. Czy państwo członkowskie, do którego państwo trzecie wystąpiło z wnioskiem o ekstradycję obywatela Unii, na podstawie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15) jest zobowiązane do tego, by odmówić ekstradycji i samemu przejąć prowadzenie postępowania karnego, jeżeli prawo krajowe tego państwa członkowskiego przewiduje taką możliwość?

Uzasadnienie:

1 I. Stan faktyczny:

1. Władze Ukrainy w ramach kontaktów między ministerstwami sprawiedliwości (art. 5 Drugiego protokołu dodatkowego do Europejskiej konwencji o ekstradycji) przekazały formalny wniosek o ekstradycję z dnia 15 marca 2016 r., sporządzony przez prokuraturę generalną Ukrainy [...] i spełniający wymogi określone w art. 12 Europejskiej konwencji o ekstradycji, oraz wystąpiły o zatrzymanie i wydanie ściganego w celu przeprowadzenia postępowania karnego. Poinformowały, że przeciwko ściganemu sąd okręgowy w Zastawnej wydał nakaz aresztowania z dnia 26 lutego 2016 r., w którym na podstawie czynów stanowiących przedmiot niniejszego **[Or. 3]** postępowania nakazał zastosowanie wobec ściganego tymczasowego aresztowania. Zgodnie z wnioskiem oraz opisem popełnionych czynów zawartym w załączonym wniosku wydziału śledczego policji miasta Zastawna z dnia 26 lutego 2016 r. oraz nakazie aresztowania ścigany miał wielokrotnie sprzeniewierzyć pieniądze [w ukraińskim przedsiębiorstwie państwowym], a konkretnie:

- 2 a) W okresie od 8 sierpnia do 1 września 2010 r. ścigany miał przywłaszczyć sobie 2044 litry oleju napędowego o wartości 11 589 UAH z kontyngentu przekazanego do dyspozycji oddziału odpowiadającego za usuwanie skutków klęski żywiołowej oraz w celu ukrycia tego czynu wystawić wspólnie z innymi

osobami biorącymi udział w jego popełnieniu fałszywe dokumenty, w których jako rzekomych odbiorców oleju napędowego w przewidzianym celu wskazano fikcyjne pojazdy.

b) W dniu 24 stycznia 2011 r. ścigany miał polecić dokonanie ze środków [zainteresowanego przedsiębiorstwa] zapłaty kary administracyjnej w wysokości 1700 UAH, którą w myśl decyzji funduszu emerytalnego Ukrainy powinien był uiścić osobiście. Płatność miała nastąpić na podstawie zlecenia płatniczego z dnia 29 marca 2011 r.

c) W styczniu/lutym 2011 r. ścigany miał odbyć prywatną podróż do Republiki Federalnej Niemiec, mimo że zadeklarował ją jako rzekomą podróż służbową w celu zawarcia umów na dostawę wyposażenia technicznego służącego do budowy dróg. Po powrocie miał wystąpić o wypłatę nienależnego mu w rzeczywistości wynagrodzenia za okres rzekomej podróży służbowej i otrzymać je w wysokości 2333,70 UAH.

d) W dniu 1 sierpnia 2011 r. ścigany miał polecić dokonanie ze środków [zainteresowanego przedsiębiorstwa] zapłaty kary administracyjnej w wysokości 3400 UAH, którą w myśl decyzji funduszu emerytalnego Ukrainy powinien był uiścić osobiście. Płatność miała zostać dokonana z opóźnieniem.

3. 2. Ścigany został tymczasowo zatrzymany w dniu 26 lipca 2016 r. zgodnie z § 19 Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych, Niemcy; zwanej dalej „IRG”). W trakcie przesłuchań przez sędziego, przeprowadzonych w tym samym dniu zgodnie z § 22 IRG oraz w dniu 23 sierpnia 2016 r. zgodnie z § 28 [Or. 4] IRG, zgłosił zastrzeżenia wobec ekstradycji, nie wyraził zgody na ekstradycję w trybie uproszczonym (§ 41 IRG) oraz – podczas ostatniego przesłuchania – nie zrzekł się zastosowania zasady ograniczenia ścigania (art. 14 Europejskiej konwencji o ekstradycji).
4. Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2016 r. izba nakazała areszt ekstradycyjny ściganego, a postanowieniem z dnia 29 września 2016 r. – jego kontynuację. Postanowieniem z dnia 28 listopada 2016 r. izba zwolniła ściganego z dalszego odbywania aresztu ekstradycyjnego za zapłatą zabezpieczenia w wysokości 10 000 EUR oraz z zastrzeżeniem obowiązku zgłaszania się na policję i zabroniła mu opuszczania Republiki Federalnej Niemiec bez jej zgody. Po złożeniu zabezpieczenia w dniu 2 grudnia 2016 r. ścigany został tego samego dnia zwolniony z aresztu ekstradycyjnego.
5. 3. Ścigany jest (również) obywatelem rumuńskim, jednak – o ile można to ustalić – nie miał nigdy ośrodka interesów życiowych w Rumunii, lecz przeprowadził się w 2012 r. z Ukrainy, gdzie dotychczas mieszkał, do Niemiec. Obywatelstwo rumuńskie otrzymał na wniosek (dopiero) w 2014 r. jako potomek dawnych obywateli Rumunii, mieszkających na rumuńskiej ówczesnie Bukowinie.

- 6 Ze względu na rumuńskie obywatelstwo ściganego Generalstaatsanwaltschaft Berlin (prokuratura generalna w Berlinie, Niemcy), powołując się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15), pismem z dnia 9 listopada 2016 r., do którego załączono egzemplarz postanowienia izby z dnia 1 sierpnia 2016 r., poinformowała ministerstwo sprawiedliwości Rumunii o wniosku o ekstradycję i zapytała, czy planuje ono przejęcie prowadzenia postępowania karnego. Ministerstwo sprawiedliwości Rumunii odpowiedziało na to zapytanie pismem z dnia 22 listopada 2016 r., informując, że o przejęciu prowadzenia postępowania karnego można zdecydować wyłącznie na wniosek organów ukraińskiego wymiaru sprawiedliwości. Na polecenie izby Generalstaatsanwaltschaft (prokuratura generalna) pismem z 2 stycznia 2017 r. skierowała do ministerstwa sprawiedliwości Rumunii **[Or. 5]** zapytanie uzupełniające dotyczące tego, czy można by rozważyć zastosowanie rumuńskiego prawa karnego do czynów zarzucanych ściganemu również niezależnie od wniosku o przejęcie prowadzenia postępowania karnego złożonego przez organy ukraińskiego wymiaru sprawiedliwości (w rozumieniu art. 6 ust. 2 Europejskiej konwencji o ekstradycji). W odpowiedzi z dnia 15 marca 2017 r. ministerstwo sprawiedliwości Rumunii poinformowało, że wydanie krajowego nakazu aresztowania jako warunek wydania europejskiego nakazu aresztowania wymaga wystarczających środków dowodowych świadczących o sprawstwie ściganego, oraz zwróciło się do Generalstaatsanwaltschaft Berlin (prokuratury generalnej w Berlinie) o przekazanie w związku z tym dokumentów i kopii środków dowodowych z Ukrainy. Izba rozumie to pismo, które nie odpowiada bezpośrednio na pytanie postawione w piśmie, do którego się odnosi, w ten sposób, że prawo rumuńskie co do zasady umożliwia prowadzenie postępowania karnego przeciwko obywatelowi rumuńskiemu w związku z czynami popełnionymi za granicą.
- 7 4. Generalstaatsanwaltschaft Berlin (prokuratura generalna w Berlinie) złożyła wniosek o uznanie wydania ściganego Ukrainie w celu przeprowadzenia postępowania karnego w związku z czynami wskazanymi we wniosku o ekstradycję z dnia 15 marca 2016 r., sporządzonym przez prokuraturę generalną Ukrainy [...], za dopuszczalne.
- 8 5. Izba uważa, że ekstradycja ściganego jest dopuszczalna. Za przeszkodę w wydaniu odpowiedniego rozstrzygnięcia uznaje jednak wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15), ponieważ organy rumuńskiego wymiaru sprawiedliwości nie podjęły dotychczas ani pozytywnej, ani negatywnej decyzji w przedmiocie ścigania przestępstw stanowiących przedmiot wniosku o ekstradycję w Rumunii.
- 9 II. Uzasadnienie pytań prejudycjalnych
1. Republika Federalna Niemiec nie wydaje państwom trzecim własnych obywateli. W tym zakresie art. 16 ust. 2 Grundgesetz (ustawy zasadniczej, Niemcy) stanowi: **[Or. 6]**

„Żaden Niemiec nie może być wydany innemu państwu. W drodze ustawy mogą zostać ustalone odmienne zasady wydania do jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub międzynarodowego trybunału, o ile zostaną zachowane zasady państwa prawnego”.

- 10 W odniesieniu do obywateli innych państw członkowskich nie ma porównywalnego ustawowego zakazu wydania.
- 11 Wynika on jednak – pod pewnymi warunkami – z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15). W ten sposób przestrzega się zasady swobodnego przepływu osób z art. 21 ust. 1 TFUE, zgodnie z którą każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, uwzględniając jednocześnie zakaz dyskryminacji z art. 18 TFUE.
- 12 Niniejszy przypadek różni się jednak od stanu faktycznego, w którym Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15), tym, że ścigany w momencie, kiedy przeniósł ośrodek interesów życiowych z Ukrainy do Republiki Federalnej Niemiec, nie posiadał jeszcze obywatelstwa rumuńskiego, będąc obywatelem wyłącznie Ukrainy. Ścigany nie uzasadniał więc pobytu na terytorium Republiki Federalnej Niemiec wykonywaniem prawa przewidzianego w art. 21 ust. 1 TFUE.
- 13 W związku z powyższym izba zwraca się z następującym pytaniem:
- Czy zasady dotyczące stosowania art. 18 i 21 TFUE, określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15), obowiązują w przypadku wniosku o ekstradycję obywatela Unii złożonego przez państwo trzecie również wtedy, gdy ścigany przeniósł ośrodek interesów życiowych do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, w momencie, kiedy nie był jeszcze obywatelem Unii? **[Or. 7]**
- 14 2. Organy rumuńskiego wymiaru sprawiedliwości w sposób zrozumiały wyjaśniły, że do podjęcia decyzji o wydaniu krajowego nakazu aresztowania, na podstawie którego można by następnie wydać europejski nakaz aresztowania, potrzebują dowodów obciążających ściganego, aby zbadać podejrzenie popełnienia przestępstwa.
- 15 Organy niemieckie nie dysponują tymi dowodami, ponieważ do wniosku o ekstradycję w ramach wzajemnej pomocy prawnej na podstawie konwencji co do zasady nie dołącza się środków dowodowych. Artykuł 12 ust. 2 Europejskiej konwencji o ekstradycji wymaga w tym zakresie jedynie, co następuje:

„Do wniosku dołącza się:

[...]

b) opis czynów faktycznych, w związku z którymi wnioskuje się o wydanie. Czas i miejsce popełnienia czynów, ich kwalifikacja prawna oraz wskazanie przepisów prawnych mających zastosowanie powinny być podane możliwie dokładnie;

[...]”.

- 16 Organy niemieckie nie mają więc możliwości przekazania organom rumuńskiego wymiaru sprawiedliwości dowodów dotyczących czynów stanowiących przedmiot wniosku o ekstradycję. Poza tym wydaje się wątpliwe, czy takie dowody, gdyby zostały przedłożone w ramach wniosku o ekstradycję, można by bez przeszkód przekazać innemu państwu, czy też może podlegałyby to wyłącznie suwerennej decyzji wnioskującego państwa trzeciego. To samo dotyczy przekazania państwu członkowskiemu pochodzenia pełnego wniosku o ekstradycję, który co do zasady i tak nie jest jednak wystarczający, aby podjąć decyzję o wydaniu nakazu aresztowania.
- 17 Przy wdrażaniu zasad dotyczących stosowania art. 18 i 21 TFUE, określonych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15), pojawia się więc praktyczny problem, który polega na tym, że **[Or. 8]** sama informacja o wniosku o ekstradycję nie umożliwia państwu członkowskiemu pochodzenia zbadania możliwości przejęcia prowadzenia postępowania karnego, lecz państwo to musi zająć od wnioskującego państwa trzeciego przekazania akt. Wiązałoby się to – ze względu na zarówno konieczność zachowania drogi dyplomatycznej, jak i wymóg tłumaczenia akt postępowania, które mogą być bardzo obszerne – z dużym nakładem czasu, który, jak się wydaje, trudno by uznać za uzasadniony, w szczególności jeśli ścigany znajduje się w areszcie ekstradycyjnym.
- 18 Nakład czasu nie byłby mniejszy, gdyby państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, wezwało wnioskujące państwo trzecie do zwrócenia się z wnioskiem o przejęcie prowadzenia postępowania karnego do państwa członkowskiego pochodzenia. Taka procedura byłaby jednak prawdopodobnie niepraktyczna choćby z tego powodu, że państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, co do zasady nie będzie w stanie ocenić, czy prowadzenie postępowania karnego przez państwo członkowskie pochodzenia w ogóle wchodzi w grę w świetle jego przepisów krajowych.
- 19 W związku z powyższym izba zwraca się z następującym pytaniem:
- Czy na podstawie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15) państwo członkowskie pochodzenia, poinformowane o wniosku o ekstradycję, jest zobowiązane zwrócić się do wnioskującego państwa trzeciego o przekazanie akt w celu zbadania możliwości przejęcia prowadzenia postępowania karnego?

- 20 3. W świetle prawa niemieckiego uzasadniona jest właściwość (pomocnicza) w zakresie ścigania czynów popełnionych za granicą na wypadek niedokonania
- 6

ekstradycji. § 7 Strafgesetzbuch (kodeksu karnego, Niemcy; zwanego dalej „StGB”) brzmi następująco:

„(1) Niemieckie prawo karne ma zastosowanie do czynów popełnionych za granicą wobec Niemca, jeżeli czyn w miejscu jego popełnienia zagrożony jest karą lub miejsce popełnienia czynu nie podlega żadnej jurysdykcji karnej.

(2) W wypadku innych czynów popełnionych za granicą niemieckie prawo karne ma zastosowanie, jeżeli czyn w miejscu jego popełnienia zagrożony jest karą lub jeżeli miejsce popełnienia czynu nie podlega żadnej jurysdykcji karnej, a sprawca **[Or. 9]**

1. w momencie popełnienia czynu był Niemcem lub został Niemcem po popełnieniu czynu, lub

2. w momencie popełnienia czynu był cudzoziemcem, znajdował się w kraju i, chociaż ustawa o ekstradycji dopuszczałaby jego wydanie ze względu na rodzaj popełnionego czynu, nie zostaje wydany, ponieważ nie złożono wniosku o ekstradycję w odpowiednim terminie lub odmówiono ekstradycji, lub ekstradycja nie może zostać wykonana”.

21 Zgodnie z tym przepisem istniałaby możliwość uwzględnienia zakazu dyskryminacji, o którym mowa w art. 18 TFUE, również w ten sposób, że ekstradycję obywatela Unii do państwa trzeciego uznano by za niedopuszczalną ze względu na niedopuszczalną w świetle prawa Unii dyskryminację w porównaniu z traktowaniem Niemca, a prowadzenie postępowania karnego przejęłyby niemieckie organy ścigania.

22 Izba widzi jednak w takim sposobie postępowania istotne zagrożenie dla efektywności prowadzenia postępowania karnego. Jeżeli ze względu na możliwość prowadzenia własnego postępowania karnego przewidzianą w § 7 ust. 2 pkt 2 StGB ekstradycja obywatela Unii z Niemiec do państwa trzeciego od początku jest niedopuszczalna, nie wchodziłoby w grę również wydanie nakazu aresztowania w celu ekstradycji. Paragraf 15 IRG ma bowiem następujące brzmienie:

„(1) Po wpłynięciu wniosku o ekstradycję można wydać nakaz aresztowania ściganego w celu ekstradycji, jeżeli [...]

(2) Ustęp 1 nie ma zastosowania, jeżeli ekstradycja od początku wydaje się niedopuszczalna”.

23 Z drugiej strony w tym stadium postępowania nie jest również możliwe wydanie niemieckiego krajowego nakazu aresztowania, ponieważ wymagałoby to istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa [§ 112 ust. 1 zdanie pierwsze Strafprozessordnung (kodeksu postępowania karnego, Niemcy; zwanego dalej „StPO”)], które można potwierdzić wyłącznie na podstawie zbadania środków

dowodowych obciążających ściganego. Aby je uzyskać, niemieckie organy musiałyby zaoferować wnioskującemu państwu trzeciemu przejęcie prowadzenia postępowania karnego lub też skłonić państwo trzecie do wystąpienia z odpowiednim wnioskiem. Należy [Or. 10] się obawiać, że ścigany wykorzysta potrzebny w tym celu czas, w którym nie można by stosować środków zapobiegawczych, do dalszej ucieczki i w ten sposób (ponownie) uniknie przeprowadzenia postępowania karnego.

24 W związku z powyższym izba zwraca się z następującym pytaniem:

Czy państwo członkowskie, do którego państwo trzecie wystąpiło z wnioskiem o ekstradycję obywatela Unii, na podstawie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 września 2016 r. w sprawie Petruhhin (C-182/15) jest zobowiązane do tego, by odmówić ekstradycji i samemu przejąć prowadzenie postępowania karnego, jeżeli prawo krajowe tego państwa członkowskiego przewiduje taką możliwość?

[...]